ПОЗИЦІЯ ВС: ОПИТУВАННЯ ДИТИНИ В ПРИСУТНОСТІ ПСИХОЛОГА В СУДІ, НАЛЕЖНИМ ЧИНОМ ЗАБЕЗПЕЧУЄ ВСТАНОВЛЕННЯ ПРИХИЛЬНОСТІ ДИТИНИ ДО ПРОЖИВАННЯ З ОДНИМ ІЗ БАТЬКІВ У СУКУПНОСТІ З ІНШИМИ ВСТАНОВЛЕНИМИ ДАНИМИ ПРИЧИН ТАКОЇ ПРИХИЛЬНОСТІ[1]

Верховний Суд

Реферат. Думка дитини у спорі про місце її проживання набуває доказової ваги тоді, коли суд може переконатися в її самостійності та стійкості. Публікація розкриває цей підхід на матеріалі постанови Верховного Суду від 18 березня 2019 року у справі № 215/4452/16-ц. Неповнолітній хлопчик і в розмові з психологом, і в судовому засіданні повідомив, що однаково любить обох батьків, але хоче жити з батьком, бо там йому зручніше й комфортніше, а з матір'ю бажає зустрічатися. Під час бесіди 15 березня 2018 року спеціаліст служби у справах дітей встановив, що хлопчик емоційно прив'язаний до батька, дослухається до його думки, а батько має в сина авторитет. Протягом року дитина своєї думки не змінила, а її вік і рівень розвитку дають змогу усвідомлено висловитися щодо місця проживання. Суди врахували й історію проживання: після розірвання шлюбу син три місяці жив із батьком, дев'ять місяців з матір'ю, а понад два останні роки знову з батьком. Верховний Суд погодився з апеляційним судом, що проживання з батьком найкраще відповідає інтересам дитини, тоді як мати не надала переконливих доказів протилежного, і визнав опитування дитини в присутності психолога, поєднане з іншими даними про причини її прихильності, належним способом цю прихильність установити. Додатково наведено постанову Верховного Суду від 5 вересня 2018 року у справі № 752/22028/16-ц, де думку двох малолітніх дітей 2008 і 2010 років народження вислухано, зокрема, у присутності психолога. Редакційний коментар пояснює процесуальний механізм: клопотання про залучення спеціаліста-психолога на підставі статей 43, 74 і 197 ЦПК України, його права й обов'язки, застосування за аналогією статті 354 КПК України, вимоги статей 45 і 232 ЦПК України, пункт 64 Керівних принципів Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дітей, та рішення ЄСПЛ «Савіни проти України». Наголошено, що консультація спеціаліста не замінює висновку експерта, а здатність дитини самостійно висловити думку сторони мають підтверджувати доказами, зокрема результатами психологічного дослідження.

Ключові слова: думка дитини, опитування дитини в суді, спеціаліст-психолог, визначення місця проживання дитини, прихильність дитини, найкращі інтереси дитини, правосуддя, дружнє до дитини, стаття 74 ЦПК України, служба у справах дітей, Верховний Суд.

Supreme Court Position: Questioning a Child in Court in the Presence of a Psychologist, Together with Other Established Data on the Reasons for the Child's Attachment, Properly Establishes the Child's Attachment to Living with One of the Parents

Verkhovnyi Sud.

Abstract. A child's views carry evidential weight in a residence dispute when the court can be satisfied that they are independent and stable. This publication presents the reasoning of the Supreme Court of Ukraine in its ruling of 18 March 2019 in case No. 215/4452/16-ts. A minor boy told both a psychologist and the court that he loved his parents equally but wished to live with his father, where he felt more comfortable, while continuing to see his mother. A specialist of the children's service who

talked with him on 15 March 2018 found him emotionally attached to his father, whose opinion he respected. His preference remained unchanged for a year, and his age and maturity allowed him to express a considered view. The courts also took into account where he had lived after the divorce: three months with the father, nine months with the mother and more than two years with the father again. The Supreme Court upheld the appellate finding that residence with the father served the child's best interests, the mother having produced no convincing evidence to the contrary, and accepted questioning the child in the presence of a psychologist, combined with other evidence on the reasons for the attachment, as an appropriate method. A further ruling of 5 September 2018 (case No. 752/22028/16-ts), in which two young children were heard in the presence of a psychologist, is also cited. The editorial commentary explains how a psychologist is engaged as a specialist under Articles 43, 74 and 197 of the Civil Procedure Code of Ukraine, refers to the Council of Europe Guidelines on child-friendly justice, Article 354 of the Criminal Procedure Code applied by analogy and the ECtHR judgment in Saviny v. Ukraine, and notes that a specialist's advice does not replace an expert opinion.

Keywords: child's views, questioning a child in court, psychologist as a specialist, child's place of residence, child's attachment, best interests of the child, child-friendly justice, Civil Procedure Code of Ukraine, children's service, Supreme Court of Ukraine.

Першоджерело: *Постанова Верховного Суду від 18.03.2019 у справі № 215/4452/16-ц.*[2] *Реферат оприлюднено в журналі 06.06.2021.*

References

1. Verkhovnyi Sud. Pozytsiia VS: Opytuvannia dytyny v prysutnosti psykholoha v sudi, nalezhnym chynom zabezpechuie vstanovlennia prykhylnosti dytyny do prozhyvannia z odnym iz batkiv u sukupnosti z inshymy vstanovlenymy danymy prychyn takoi prykhylnosti [Supreme Court Position: Questioning a Child in Court in the Presence of a Psychologist, Together with Other Established Data on the Reasons for the Child's Attachment, Properly Establishes the Child's Attachment to Living with One of the Parents] : referat. Sudovo-psykholohichna ekspertyza. Zastosuvannia polihrafa i spetsialnykh znan v yurydychnii praktytsi. 2021. Vol. 6, No. 3 (33). URL: https://expertize-journal.org.ua/normativnie-documenti/5138-opituvannya-ditini-v-prisutnosti-psikhologa-v-sudi-nalezhnim-chinom-zabezpechue-vstanovlennya-prikhilnosti-ditini-do-prozhivannya-z-odnim-iz-batkiv-u-sukupnosti-z-inshimi-vstanovlenimi-danimi-prichin-takoji-prikhilnosti-dlya-zabezpechennya-printsipu-najkrashchikh-interesiv-ditini-pri-virishenni-spravi (onovlena versiia vid 08.06.2021). [in Ukrainian].

2. Postanova Verkhovnoho Sudu vid 18.03.2019 u spravi № 215/4452/16-ts [Ruling of the Supreme Court of 18.03.2019 in Case No. 215/4452/16-Ts]. URL: https://reyestr.court.gov.ua/Review/80521632 (data zvernennia: 04.11.2026). [in Ukrainian].